

بیماریهای غدد پاراتیروئید

گرد آورنده:

دکتر رضوان صالحی دوست

فوق تخصص بیماریهای غدد درون ریز و متابولیسم



غده پاراتیروئید چهار غده بیضی شکل و مجزا در قسمت پشتی غده تیروئید هستند که با ترشح هورمون پاراتورمون وظیفه کنترل سطح سرمی کلسیم را برعهده دارند. این چهار غده معمولاً در قسمتهای بالا و پایین لوب های راست و چپ تیروئید در سطح پشتی قرار گرفته اند.

این غدد هورمونی به نام هورمون پاراتیروئید یا پاراتورمون تولید می کنند. این هورمون بر استخوان، روده ها و کلیه اثر دارد و باعث می شود که سطح کلسیم خون در محدوده طبیعی حفظ شود.

اختلالات غدد پاراتیروئید عمدتاً مربوط به تولید اضافی یا کم این هورمون است.

اختلالات غدد پاراتیروئید شامل:

۱. تولید اضافی هورمون پاراتورمون که شامل هایپرپاراتیروئیدسم اولیه (پرکاری غدد پاراتیروئید) می باشد.
۲. تولید کم هورمون پاراتورمون که شامل هیپوپاراتیروئیدسم اولیه (کم کاری غدد پاراتیروئید) می باشد.

۱) پرکاری غدد پاراتیروئید چیست؟

غدد پاراتیروئید چهار غده هستند که در خلف تیروئید واقع شده اند و وظیفه ی تولید هورمون پاراتورمون را به عهده دارند که این هورمون سطح کلسیم خون را تنظیم می کند. در بیماری پرکاری غدد پاراتیروئید ، میزان هورمون پاراتورمون بیش از حد تولید می شود و این موضوع سبب افزایش سطح کلسیم خون می شود. هایپرپاراتیروئیدیسم اولیه شایع ترین فرم هایپرپاراتیروئیدیسم می باشد و شایع ترین علت آن رشد و بزرگ شدن يك یا تعداد بیشتری از غدد پاراتیروئید می باشد و علت ناشایع تر آن هم سرطان غده ی پاراتیروئید است.

۲) علائم پرکاری غدد پاراتیروئید چیست؟

برخی از افراد هیچ علامتی ندارند و عده ای مجموعه علائمی که شامل موارد زیر می باشد را دارا می باشند: درد مفاصل، احساس ضعف و خستگی، کاهش اشتها و عدم توانایی تمرکز کردن. اگر هورمون PTH و به دنبال آن کلسیم خون افزایش یابد منجر به احساس تشنگی، بیوست و افزایش دفع ادرار می شود و برخی از افراد مبتلا دچار علائم جدی می شوند مثل :
اختلال در کارکرد کلیه ها، سنگ کلیه، پوکی استخوان، درد مفاصل، عدم تعادل شیمیایی خون.
کریزیا بحران هایپر پاراتیروئیدیسم هم می تواند رخ بدهد که البته جز علائم نادر اما جدی پرکاری غدد پاراتیروئید می باشد. که علائمی مثل درد شکم و تهوع دارد.
به یاد داشته باشید که اگر به پرکاری غدد پاراتیروئید مبتلا هستید در حین مشکلاتی مثل اسهال یا تهوع و.... حتماً به پزشک مراجعه کنید و با مصرف مایعات، سطح مایعات بدن خود را به حد کافی برسانید.

۳) چه آزمایشات برای تشخیص پرکاری غدد پاراتیروئید لازم است؟

تعیین سطح هورمون پاراتورمون و کلسیم لازم است گاهی افراد مبتلا به هایپرپاراتیروئیدیسم هیچ علامتی ندارند و با دادن آزمایش متوجه مشکل می شوند. سایر آزمایشات مثل گرافی رادیولوژی و آزمایشات برای بررسی سنگ کلیه و تراکم استخوان براساس نظر پزشکتان انجام خواهد شد.

۴) آیا کاری وجود دارد که با انجام آن بتوانم به شرایط خودم کمکی بکنم؟

بله، زمان هایی که هیچ علامتی ندارید، می توانید با انجام اصول زیر، از بروز علائم جلوگیری کنید.

۱) مصرف کافی مایعات و جلوگیری از بی آب شدن بدن

۲) فعال بودن منجر به تنظیم سطح کلسیم بدن و سلامت استخوان ها می شود.

۳) دریافت روزانه ۱۰۰۰ میلی گرم کلسیم از طریق مصرف مواد غذایی

۴) دریافت روزانه ۴۰۰ تا ۶۰۰ واحد ویتامین دی

۵) برای مصرف هرگونه داروی جدیدی حتماً با پزشک خود در مورد بیماری پرکاری غدد پاراتیروئید خود صحبت کنید.

۵) درمان چیست؟

بهترین درمان جراحی و برداشتن غده پرکار می باشد.

علایمی که درمان را به سوی جراحی سوق می دهند شامل :

- سطح کلسیم بالای خون
- اختلال در عملکرد کلیه و استخوان ها
- سن زیر ۵۰ سال
- فرد قادر به چکاپ و پیگیری نمی باشد.

اگر فردی هیچکدام از موارد مطرح شده را نداشته باشد ممکن است جراحی نشود و تحت نظر گرفته شود.

هیپوپاراتیروئیدسم (کم کاری غدد پاراتیروئید)

۱) هیپوپاراتیروئیدسم یا کم کاری غدد پاراتیروئید چیست؟

پاراتیروئید غددی هستند که در گردن واقع شده اند و این غدد کار تولید هورمون پاراتورمون انجام می دهند. که این هورمون وظیفه کنترل کلسیم خون را بر عهده دارد. وقتی تولید هورمون پاراتورمون کم شود منجر به ایجاد اختلالی به نام هیپوپاراتیروئیدسم می شود. که سطح کلسیم خون، ثانویه به کاهش هورمون پاراتورمون کاهش می یابد.

۲) علل کم کاری غدد پاراتیروئید چیست؟

شایع ترین علت آن جراحی غده تیروئید یا پاراتیروئید می باشد و یا انجام یک جراحی بزرگ برای ناحیه گردن. برخی از مبتلایان فقط برای مدت کوتاهی بعد از جراحی دچار علائم کم کاری پاراتیروئید می شوند و تعداد کمی از آنان برای همیشه دچار این اختلال می شوند. سایر علل مثل اختلال سیستم ایمنی هم می تواند باعث تخریب غدد پاراتیروئید و هیپوپاراتیروئیدسم شود.

۳) علائم کم کاری غدد پارائیروئید چیست؟

علائم هیپوپارائیروئیدیسم وابسته به علت ایجاد کننده ی آن و اغلب به علت کاهش کلسیم خون می باشد. افرادی که بعد از انجام عمل جراحی روی گردن دچار هیپوپارائیروئیدیسم می شوند علائم کاهش کلسیم خون از قبیل گزگز شدن دست و پا و اطراف دهان، حرکات غیرعادی عضلات مثل پرش، اسپاسم و یا پلک زدن و کرامپ عضلانی را نشان می دهند.

افرادی که به علت غیر از جراحی مبتلا به هیپوپارائیروئیدیسم شده اند ممکن است علاوه بر علائم کاهش کلسیم خون، مشکلات چشمی خصوصاً کاتاراکت، پوست خشک و ضخیم، موی خشن و شکننده و یا شکنندگی ناخن ها داشته باشند.

۴) آیا آزمایشی برای تشخیص کم کاری پارائیروئید وجود دارد؟

بله، پزشک با تعیین سطح کلسیم و هورمون پارائورمون، کم کاری پارائیروئید را تشخیص می دهد.

۵) درمان کم کاری غدد پارائیروئید چیست؟

تجویز کلسیم و ویتامین دی از اصول اولیه و مهم درمان هیپوپارائیروئیدیسم است. نیازید برای جلوگیری از دفع بیش از حد کلسیم از راه ادرار هم ممکن است تجویز شود. در صورت تجویز داروها می بایست، هر هفته آزمایش خون داده شود. اگر این آزمایشات سطح کلسیم خون را نرمال نشان داد می توان فاصله ی آزمایشات خون و ادرار را به هر ۳ تا ۶ ماه یکبار تغییر داد. مدت زمان مصرف مکمل وابسته به علت زمینه ای هیپوپارائیروئیدیسم می باشد اگر علت دائمی باشد می بایست تا آخر عمر مکمل دریافت کند و اگر علت گذرا داشته باشد مثل جراحی می توان بعد از نرمال شدن عملکرد غدد پارائیروئید مکمل ها را قطع کرد.

۶) اگر فرد مبتلا به کم کاری غدد پارائیروئید بخواهد باردار شود چه باید کرد؟

حتماً باید با پزشک خود مشورت کند و به صورت دقیق سطح کلسیم، ویتامین دی در طول دوره ی حاملگی و بعد از زایمان اندازه گیری شود.

انجام دقیق آزمایشات در بارداری اهمیت ویژه ای دارد و حتماً باید انجام شود.

گرد آورنده:

دکتر رضوان صالحی دوست

فوق تخصص بیماریهای غدد درون ریز و متابولیسم